

Sprawozdanie
z realizacji Programu Wspierania Osób Starszych
przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
w Ostrowcu Świętokrzyskim
na lata 2016 - 2020

za 2019 rok

Ostrowiec Świętokrzyski 2020 rok

Program Wspierania Osób Starszych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim na lata 2016 – 2020 został wdrożony do realizacji Zarządzeniem Nr 57/2016 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim z dnia 12 sierpnia 2016 r. Przesłanką do opracowania ww. dokumentu były nie tylko niekorzystne zmiany demograficzne w naszym mieście i reakcja na nie, ale również potrzeba stworzenia skutecznego narzędzia do realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2014 – 2021.

Celem głównym Programu jest poprawa jakości życia osób w wieku 60+ na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski poprzez wspieranie w zaspokajaniu potrzeb i oczekiwań, zwiększenie aktywności, zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz kształtowanie pozytywnego wizerunku seniorów w społeczeństwie.

W dokumencie tym **cele strategiczne** skupiają się w szczególności na: poprawie społecznej obrazu starości, zapewnieniu wsparcia dla osób starszych umożliwiającego funkcjonowanie w środowisku poprzez różnorodne świadczenia wspierająco – opiekuńcze, promowaniu innowacyjnych rozwiązań w zakresie podnoszenia jakości wsparcia i opieki nad osobami starszymi.

Przesłanką do realizacji Programu jest konieczność wielopłaszczyznowego wsparcia dla seniorów i ich rodzin, poprzez zapewnienie takiej pomocy w ich miejscu zamieszkania, by nie umieszczać osób starszych w placówkach stacjonarnej opieki – domach pomocy społecznej.

Sprawozdanie z przedmiotowego Programu oparte jest na monitorowaniu:

- wskaźników diagnostycznych, przedstawionych poniżej w formie tabel, uwzględniających porównanie danych do lat ubiegłych, łącznie z podsumowaniem,
- wskaźników celów szczegółowych z trzech obszarów wspierania osób starszych tj. poprawa społecznej obrazu starości, zapewnienie wsparcia dla osób starszych umożliwiającego funkcjonowanie w środowisku, poprzez różnorodne świadczenia wspierająco – opiekuńcze, promowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie podnoszenia jakości wsparcia i opieki nad osobami starszymi.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim corocznie:

- analizuje i monitoruje zmiany społeczno – demograficzne w zakresie danych z pomocy społecznej,
- opracowuje ocenę zasobów pomocy społecznej,
- sporządza sprawozdanie z realizowania zadań własnych i zleconych,
- sporządza sprawozdanie z realizacji celów zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrowiec Świętokrzyski na lata 2014 – 2021 oraz z Programu Wspierania Osób Starszych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim na lata 2016 – 2020,
- przygotowuje inne dane na potrzeby instytucji nadrzędnych.

Z danych pozyskanych z Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta w Ostrowcu Świętokrzyskim wynika, że ogólna liczba mieszkańców naszego miasta systematycznie się zmniejsza (2016 r. – 70.677 osób, 2017 r. – 67.536 osób, 2018 r. – 66.523 osób, 2019 r. - 64.986 osób).

Realizacja Programu Wspierania Osób Starszych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim w 2019 roku.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim realizuje wszystkie formy świadczeń pomocy społecznej, tj. pracę socjalną, poradnictwo, formę pieniężną,

w naturze, usługową i instytucjonalną. W 2019 roku na 2.264 osoby objęte pomocą MOPS – 594 było w wieku 60+.

Tabela 1. Stosunek liczby ludności w Ostrowcu Św. do liczby osób starszych korzystających z pomocy MOPS.

L.p.	Stan na 31 XII	Liczba ludności ogółem *	Ogólna liczba osób korzystających z pomocy MOPS**	Liczba osób starszych tj. powyżej 60 r.ż. objętych pomocą społeczną***
1.	2018	66.523	3.014	517 w tym: K – 276, M - 241
2.	2019	64.986	2.264	594 w tym: K – 325, M - 269

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych *Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta **Działu Realizacji Świadczeń Pomocy Społecznej i ***Działu Pomocy Środowiskowej MOPS w Ostrowcu Św.

Z powyższych danych wynika, że w 2019 roku nastąpił spadek liczby osób korzystających z pomocy MOPS.

Cele strategiczne i szczegółowe Programu:

1. Poprawa społeczna obrazu starości, poprzez wspieranie działań:

- na rzecz zwiększenia uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym,
- promujących pozytywny wizerunek seniora,
- przygotowujących średnie pokolenia do starości,
- promocji zdrowia i działań edukacyjnych.

2. Zapewnienie wsparcia dla osób starszych umożliwiającego funkcjonowanie w środowisku, poprzez różnorodne świadczenia wspierająco – opiekuńcze:

- pomoc materialna, usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne, praca socjalna,
- pomoc dla rodzin opiekujących się osobami w wieku starszym, poprzez usługi opiekuńcze, opiekę wytchnieniową, grupy wsparcia, doradztwo, pomoc materialną, pracę socjalną,
- wsparcie pracy środowiskowej na rzecz seniorów uczęszczających do Dziennego Domu „Senior – WIGOR”,
- prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy - dziennego ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- współpraca z placówkami wspierającymi osoby starsze np.: instytucje, służba zdrowia, organizacje pozarządowe i inne na terenie Gminy,
- promowanie rodzinnych domów pomocy dla seniorów,
- organizowanie opieki dla osób wymagających całodobowej opieki, w tym mieszkania wspomagane i chronione,
- dostarczanie wsparcia seniorom w sytuacjach kryzysowych w formie poradnictwa, doradztwa, wsparcia psychologicznego i mediacji.

3. Promowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie podnoszenia jakości wsparcia i opieki nad osobami starszymi:

- specjalizacja kadr pomocy społecznej w zakresie specyficznych schorzeń i potrzeb osób starszych,

- doskonalenie wiedzy zawodowej pracowników socjalnych w zakresie udzielania pomocy i wspierania osób starszych - rozwój specjalistycznej pracy socjalnej na rzecz seniorów,
- wdrażanie standardów form pomocy i wsparcia dla osób starszych i ich rodzin, które bezpośrednio sprawują opiekę nad nimi,
- prowadzenie monitoringu sytuacji osób starszych na terenie Gminy.

Realizacja celów strategicznych i szczegółowych realizowana jest poprzez następujące wskaźniki:

1. Podmioty świadczące usługi opiekuńcze.

Osoby starsze z uwagi na wiek i liczne schorzenia z ograniczoną sprawnością psychofizyczną wymagają dostosowania usług i wsparcia do potrzeb i ich oczekiwań w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Podstawowym podmiotem bezpośrednio zapewniającym tego typu usługi, przede wszystkim dla osób samotnych jest MOPS. Inne podmioty to PCK oraz Serwis Kadr, a także osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą w zakresie usług opiekuńczych.

2. Usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób starszych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.

W strukturze organizacyjnej MOPS został wydzielony Dział Pomocy Usługowej, w ramach którego pracują pracownicy socjalni, asystenci osobiści osób niepełnosprawnych, pielęgniarki, opiekunki, a którego zasadniczym zadaniem jest prowadzenie postępowań, kwalifikacja do świadczeń z pomocy społecznej w formie usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz świadczenie tych usług w miejscu zamieszkania podopiecznego.

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Usługi opiekuńcze to również pomoc sąsiedzka świadczona przez osoby fizyczne na zlecenie MOPS oraz dowóz obiadu do miejsca zamieszkania.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

W ramach realizacji zadań resortowego Programu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Opieka wytchnieniowa”- edycja 2019 MOPS realizował usługę skierowaną dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, opiekunów dzieci o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji.

Ponadto realizowane były także: dowozy osób do placówek służby zdrowia, placówek rehabilitacyjnych, ośrodków wsparcia i asystenckie usługi opiekuńcze przez pracowników MOPS.

W roku 2019 usługami opiekuńczymi, na podstawie decyzji objęto ogółem: **321 osób** (w tym: 240 osób powyżej 60 r. ż.), w tym:

Usługami opiekuńczymi podstawowymi **127 osób** (123 powyżej 60 r. ż.)

Specjalistycznymi usługami opiekuńczymi **10 osób** (7 osób powyżej 60 r. ż.)

Specjalistycznymi usługami dla osób z zaburzeniami psychicznymi **69 osób** (46 powyżej 60 r. ż.)

Usługami w formie dowozu do placówek służby zdrowia **11 osób** (3 osoby powyżej 60 r. ż.)
 Usługami w formie dowozu obiadu do miejsca zamieszkania 39 osób (32 powyżej 60 r. ż.)
 Usługami w formie pomocy sąsiedzkiej 10 osób (9 osób powyżej 60 r. ż.)
 Usługami asystenckimi 10 osób (10 powyżej 60 r. ż.)
 Usługami w formie opieki wytchnieniowej 45 osób (12 powyżej 60 r. ż.)

Biorąc pod uwagę kryterium wiekowe powyżej 60 r. ż., - 110 osób legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, 13 osób umiarkowanym i 2 osoby lekkim. Uwzględniając sytuację zdrowotną i socjalno – bytową, jak i umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych spośród wszystkich podopiecznych, którzy skorzystali z usług opiekuńczych 36 osób skorzystało z dwóch rodzajów usług, a 2 osoby skorzystało z trzech rodzajów usług.

3. Osoby starsze korzystające z pomocy finansowej MOPS.

Osoby starsze pozostające w trudnej sytuacji mają możliwość skorzystania z różnego rodzaju świadczeń finansowych oferowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Tabela 2. Liczba osób w wieku 60+, objętych pomocą z MOPS w Ostrowcu Św.

L.p.	Formy pomocy /wg świadczeniobiorców/	Liczba osób w wieku 60+	
		2018	2019
1.	Zasilek stały	182	171
2.	Zasilek okresowy	27	14
3.	Zasilek celowy /zadania własne/	117	95
4.	„Pomoc państwa w zakresie dożywiania” - Świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności	84	63
5.	„Pomoc państwa w zakresie dożywiania” - posiłek	77	84
6.	Dodatek mieszkaniowy (wnioskodawcy)	177	182
Łącznie		664	609

Źródło: opracowanie własne na podstawie systemu POMOST.

4. Osoby starsze korzystające ze wsparcia dziennego w placówkach na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski

Dla seniorów na terenie Gminy zorganizowane jest wsparcie dzienne mające na celu zapewnianie usług opiekuńczych, zajęć kulturalnych oraz innych pozwalających na utrzymanie kontaktów i aktywności społecznej, a także promowania zdrowia i działań edukacyjnych. Gmina Ostrowiec Świętokrzyski posiada w swoich zasobach Dzienny Dom „Senior – WIGOR”, który na zlecenie Gminy prowadzi „Fundacja Pomocna Dłoń”. W ramach w/w zadania wsparciem objęto 34 seniorów, powyżej 60 roku życia - nieaktywnych zawodowo, zamieszkujących teren Ostrowca Świętokrzyskiego. Seniorzy brali udział w zajęciach edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych, aktywności ruchowej i kinezyterapii, wsparcia psychologicznego (grupowego i indywidualnego), z zajęć rękodzielniczych i malarskich. Formą wsparcia dla osób starszych na terenie Gminy są również kluby seniora, których w 2019 r. było 4 na terenie miasta.

5. Pomoc instytucjonalna całodobowa dla mieszkańców Ostrowca Św.

W domach pomocy społecznej umieszczonych jest **110 osób**. Pośród wszystkich pensjonariuszy, **64 osoby to osoby powyżej 60 roku życia:**

w tym:

- kobiet - 32

- mężczyzn - 32

W Domu Pomocy Społecznej na os. Słonecznym 49 przebywało - **19 osób powyżej 60 r. ż.**,
(K – 10 i M-9)

natomiast w Domu Pomocy Społecznej przy ul. Grabowieckiej 7 – **34 osoby powyżej 64. r. ż.**
(K- 14 i M -20)

inne domy pomocy społecznej – **11 osób powyżej 60 r. ż.**
(K – 8 i M – 3)

Pracownicy socjalni podejmowali działania wobec członków rodziny:

- motywowanie członków rodziny do większego zakresu pomocy na rzecz osób przewlekle somatycznie i psychicznie chorych i przejęcia całkowitej opieki bez wsparcia instytucji pomocy społecznej,
- udzielenia osobom, ich rodzinom kompleksowej informacji odnośnie form pomocy z jakich mogą skorzystać,
- wskazanie adresów i kontaktów telefonicznych innych placówek świadczących pomoc na rzecz osób przewlekle somatycznie i psychicznie chorych,
- motywowanie w zakresie dopłat do pobytu osoby w dps na podstawie zawartej umowy oraz wydanych decyzji administracyjnych,
- motywowanie pensjonariuszy i osób zobowiązanych do partycypowania w kosztach pobytu w dps oraz regularnego wywiązywania się z obowiązku wnoszenia opłat.

6. Pracownicy pomocy społecznej przeszkoleni w 2019 r. w zakresie potrzeb seniorów.

Pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim systematycznie podnoszą swoje umiejętności i kwalifikacje w zakresie pracy z osobami starszymi poprzez uczestniczenie w cotygodniowych odprawach z Kierownikiem Działu Pomocy Środowiskowej, w trakcie których otrzymują instruktarze w zakresie podnoszenia jakości pracy, konieczności monitorowania sytuacji osób starszych, zwłaszcza samotnych i niepełnosprawnych. Pracownicy socjalni wymieniają się również między sobą informacjami oraz udzielają wsparcia merytorycznego swoim młodszym koleżankom i kolegom.

7. Podmioty współpracujące z MOPS na rzecz osób starszych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Św. współpracuje z:

- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie,
- Placówkami Służby Zdrowia,
- Domami Pomocy Społecznej,
- schroniskami, noclegowniami i innymi ośrodkami wsparcia,
- Strażą Miejską,
- Komendą Powiatową Policji,
- Sądem Rejonowym,
- Prokuraturą Rejonową,

- Środowiskowymi Domami Samopomocy,
- organizacjami pozarządowymi.

MOPS systematycznie współpracuje również z wieloma instytucjami, placówkami, organizacjami społecznymi i pozarządowymi realizującymi zadania na rzecz wspierania osób starszych, celem zwiększenia uczestnictwa tych osób w życiu społecznym, promowania pozytywnego wizerunku seniorów, a także promowania zdrowia i działań edukacyjnych.

- **Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o. o.** wspiera działania Osiedlowego Klubu Aktywnych Seniorów - Ostrowiec Św., ul. Sandomierska 26 A, realizuje zadanie „Strefa Seniora”,
- **Klub Seniora** przy Osiedlowym Domu Społecznym „MALWA”, Ostrowiec Św. os. Stawki 45,
- **Klub Seniora** przy Osiedlowym Domu Kultury – Ostrowiec Św., ul. Wspólna 5,
- **Klub Seniora** przy Dziennym Domu Senior „WIGOR”, Ostrowiec Św., ul. Sienkiewicza 70.

Na terenie miasta prężnie działa Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości. Wśród wielu działań realizowanych przez to Stowarzyszenie wymienia się: zajęcia kulturalno – edukacyjne, wspierające, integracyjne, rozwijające zróżnicowane zainteresowania wśród słuchaczy, realizowanie zadań wolontariatu polegającego na wzajemnej pomocy wśród seniorów, przedsięwzięcia służące działaniom integracji międzypokoleniowej.

8. Dobre praktyki wprowadzone w obszarze wspierania osób starszych.

Wprowadzanie dobrych praktyk i rozwiązań innowacyjnych w obszarze wspierania osób starszych było odpowiedzią na występujące problemy na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski.

- 1) Promowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie podnoszenia jakości wsparcia i opieki nad osobami starszymi poprzez takie działania jak: doskonalenie wiedzy pracowników socjalnych i opiekunek osób starszych nt.: specyficznych schorzeń, opieki geriatrycznej, udzielania pomocy i wsparcia dla osób starszych i ich rodzin, umiejętności społecznych w formie szkoleń i instruktaży,
- 2) W celu sprawnego udzielania pomocy osobom starszym w Dziale Pomocy Środowiskowej funkcjonują zespoły problemowe, w których zatrudnieni pracownicy specjalizują się we wspieraniu osób starszych i niepełnosprawnych:
 - a) Zespół ds. Pomocy Instytucjonalnej MOPS,
 - b) Zespół ds. Osób Starszych i Niepełnosprawnych
Pracownicy socjalni świadczą przede wszystkim pracę socjalną w zakresie:
 - poprawy warunków mieszkaniowych, socjalno – bytowych, stanu zdrowia, relacji rodzinnych,
 - sprawowania kurateli nad osobą częściowo ubezwłasnowolnioną.
- 3) Podejmowanie dodatkowych działań w kierunku wspierania osób starszych i ich rodzin, wśród których wymienia się takie jak:
 - a) motywowanie i podnoszenie świadomości dzieci i wnuków seniorów, co do sprawowania i zapewniania opieki swoim rodzicom, a także ich finansowego alimentowania,
 - b) prowadzenie rozszerzonego zakresu usług opiekuńczych:
 - dowóz osób starszych, niepełnosprawnych do placówek ochrony zdrowia, rehabilitacyjnych i ośrodków wsparcia, prowadzonych przez Gminę i poza Gminą,
 - dowóz obiadów do miejsca zamieszkania podopiecznych,

- organizowanie pomocy sąsiedzkiej realizowanej przez osoby z otoczenia sąsiedzkiego,
 - zlecenie realizowania usług podmiotom użyteczności publicznej, organizacjom pozarządowym np.: PCK, „Fundacji Pomocna Dłoń”.
- 4) W strukturach MOPS funkcjonuje Dział Pomocy Usługowej,
 - 5) Utworzenie mieszkania chronionego. Jest to forma pomocy społecznej przygotowująca osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia. Mieszkanie chronione jest narzędziem do deinstytucjonalizacji opieki nad osobami starszymi. Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną. W 2019 roku przebywało w nim 6 osób bezdomnych, z czego 1 osoba miała ukończone 60 lat.

Podsumowanie

Podjęmowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowcu Świętokrzyskim działania obejmują szeroki zakres wsparcia mający na celu poprawę jakości życia osób w wieku 60+ na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski, poprzez wspieranie w zaspokajaniu potrzeb, zwiększenie aktywności, zapobieganie wykluczeniu społecznemu i kształtowanie pozytywnego wizerunku seniorów w społeczeństwie. Działania te mają również zapobiegać umieszczeniu osób starszych w placówkach całodobowych. Aby zrealizować te cele MOPS podjął się realizowania polityki senioralnej skoordynowanej we wszystkich aspektach, tj. nie tylko wsparcia finansowego, ale również usługowego. Działania tutejszego Ośrodka ukierunkowane są szczególnie na wspieranie, a nie wyręczanie rodziny w opiece nad osobami starszymi i zależnymi.

Postępujący proces starzenia się społeczeństwa, migracje zarobkowe i ujemny przyrost naturalny rodzi coraz większe zapotrzebowanie na różnego rodzaju usługi skierowane do osób starszych i zależnych, co w przyszłości będzie stanowiło bardzo duże wyzwanie nie tylko dla Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Dlatego też dostrzegamy potrzebę systematycznego reagowania, poprzez wprowadzanie innowacyjnych i efektywnych rozwiązań w oparciu o potrzeby mieszkańców, których problemy osobiste i społeczne, mogą być mniejsze, pod warunkiem, że osoby te jak najdłużej zachowają swoją aktywność.